UNIVERSITETI I SHKODRES
"LUIGJ GURAKUQI"
BIBLIOTEKA
4559

KONGRESI I LEZHËS

PREJ

GASPER BELTOJËS

TIRANË
SHTYPSHKRONJA „GUTENBERG"
1936

891.983-1 +
+ 949.65.051.1(0:8)
A 4 G / 64

KONGRESI I LEZHËS

PREJ

GASPER BELTOJËS

TIRANË
SHTYPSHKRONJA „GUTENBERG"
1936

INSTITUTI I LARTE PEDAGOGJIK
SHKODER
BIBLIOTEKA
Nr. INV A/4559

Ndalohet rishtypja

PARAFJALË

Tue kenë se në Toskni ka njerz që nuk i kuptojnë disa fjalë Gegnishte, u perpoqa t'u a spjegoj disi jo si më nji fjaluer, por aq sa mjafton me kuptue veshtrimin, per të cillin janë perdorun.

AUTORI:

G. BELTOJA

Tiranë, me 15 Kallnuer 1936

KAPTINË I.

HISTORI E FANTAZI

Mbledhja në Krue

HYN e del e ep e merr
Sa per dritë ashtu per terr
Krueja në kambë na ishte çue
Miqt me i pritë e me i nderue.

Shum tepsija e mishi të pjekë
Ish' gatue per darkë e drekë;
S' ishte grue, jo, ndejë harû, (1)
Por nder haena ishte vû.

Burrat rrugat kin' zadetë (2)
Miqt me i pritë e me i pershndetë;
Ishin veshë me petka shik
Si t' ish' festë në Sarisalldik.(3)

Nuk shkoj shum, or djal i mirë,
Poshtë atje, ku rruga prirë,
Tym i madh po ish' tu' u pá
Thue vjen breshen me murâ. (4)

(1) pa punë
(2) zanë.
(3) Sh' Shpiridjoni (Sot Teqe Dervishësh në mal mbi Krue)
(4) Erë veriu.

Ai tym Kryes i ish' drejtue
Në portë arrini pa u vonue:
Zhurmë patkojsh në Krue ndjeu gjithkush
Thue janë qitun fushekë në prush.

Lum e lum per Ty, o Zot,
Njiksi burrash s' ka kund dot:
Burra të pashem per krushqì,
Kta in' Krenët e ksaj Shqipnì.

Princi i Matit pri u kish',
Ma fisniku nder ta ish'
Si per fis ashtu per derë,
Si per trim ashtu per nderë.

Mbaje atit shkumb tue qitë
Kndej, andej tue u vervitë
Nder kambë xhixha tue shperdà
Thue s' asht njeri, por luà.

Shpina e atit ish' ba lak,
Kishte në tê nji burr bash hak
Sytë i kish' si t' ishin shgjetë,
Hundë, gojë, veshë pa asnji të mbetë.

Mustakët shllungë verte der në veshë
I perdridhte në buzë tue qeshë;
Ish' veshë në petka në cohë me àr,
Kish' në sylah, po, nji hangàr,

Dy kubure per nahí
Në tê po kishte nji harbí,
Nji pushkë të gjatë, po, bash eltinë (1)
Në krah e kishte veshë per shpinë.

Armët flakrojshin si voesët në bàr,
Ishin serm prarue me àr,
Me jakuta në dorcë e në miell
Xhixhillojshin si hyjt në qiell.

Syni kish' ajam m'e pà
Si per burr ashtu per grà;
Të gjith i thojshin, pa belda,
„Sa i bukur, marshalla"!.

Bashkë me ket, or ti Zotní,
Vishin Krenët e 'i pjesë Shqipní
Ish' Kthedhë, Diber, Mat, Mirditë
Burra në za per qitë e pritë;

Po, per fjalë edhe per besë,
Po, per luftë edhe qindresë,
Per bukdhanë e fisnikì,
Kambë e krye na in' daí. (2)

---

(1) Pushkë e gjatë me gur e unur
(2) Burr fisnik, xhymert

Nji nder ta na ish' nji zdap, (1)
Burr i zeshkët me sy satrap, (2)
Vetllat kish' si t'ishin fletë
Të nji skyfer' kur zogjt zadetë. (3)

Kish' dallamë si han e danë
Shguni të trashë me gajtan n'anë,
Nji calinë (4), po, në brez kish' shtì
Me tagan edhe harbí

Tuçi të verdhë, po, në dorcë e në miell
S'ndritshin hiç më sa druni në diell.
Nji pushkë të gjatë birinxhitop (5)
Në krah e kish' në vend të rryp konop.

Shllungë mustakët i kish' perdredhë
Në veshë dyherë i kishte sjellë,
Ish' veshë në tirqë (6) q'i kin' bâ gratë,
Kish' opanga lkure të thatë.

Të rrebtë kish' të pamt kur vetllat vrâ,
Shtinte mneren si luâ.
Ky, më si thanë, or ti Zotnì,
Ish' Mirditsi „Gjokthi i Zì".

(1) Burr i madh
(2) Sundimtari i nji Prefekture në Persi
(3) Me zanë ngusht.
(4) Kubure.
(5) Gryk madhe
(6) Çakçir.

S'i njof të gjith per me i pershkrue,
Me shkue gjatë edhe s'po due,
Un prandej ktu shkurt po e kpus
Rrishin në kual si t'ishin Rus,

Ishin të gjith, po burra të sgjedhë
Të rive shembull në fjalë e në sjedhë;
Djelm ma të lidhun nanë s'ka bá
As në Shqipni as në Katallá (1).

* * *

MIQT nder shpija kjen' shperndá
Hangen, pinë e banë sefà;
Shend e gaz na ish' në çdo shpí
Bashkë me pleq in' shum djelm të rí.

Dielli në det po ish' tu' u rrcue,
Djelmt nder rruga zuen me vlue;
Fol e qesh e hidh ka 'i sy
Nder dritore nalt mbi kry.

Nji Durrzak na ish' fejue
Per nji vashë aty mbrendë në Krue;
Kur që ky në balkon e pà,
Mandolinës zue fillë me i rà.

(1) Njerz të mëdhaj me nji sy në ball (Mitologji)

Në fantazi e kish' mendue
Vashen ndejun m' atë balkue;
Nji kangë ksaj i kishte qitë,
Zue t' a kndojë me sy në të ngritë.

„Un nji kangë po due m' e kndue,
Nuk e dij se ky m' e nisë,
Ti m' ep shkas tue ndejë në balkue
M' atë gjergjef ti tue qindisë.

Shtat, kambë, krye të gjith simetri,
Ftyrë, krahë, dorë si t' in' fildish,
Gojë, hundë, ball m' ata sy të zì
Më duke xhind, jo njeri në mish.

Brylin në gju ti ke pushue,
Kryet ti në shplakë edhe ke pshtetë,
Nder tru t' Ue ti kshtu tue blue,
Më duke ti si pllumb me fletë.

Flladi lehtas tue t' elmue,
Krelat në sy asht kah t'i i çon,
Tue i dhanë kresë per me i largue,
Më duke diell që në det prendon.

Gjithkah në lule je rrethue,
Vjollcë, symbyl edhe jesmin,
Petku blu ty tue të flakrue,
Më duke Ejell Kerubin.

Ti tue ndejë ashtu në mendim,
Nji mizë në ball po shof të ka rá
Zemra më mbushet plot idhnim,
Më duket mue se asht tue të vrá.

Ti mue më bane per me kndue
Si bylbyli n' e prendverë,
Perendija të ka krijue
Shkas ti kangsh me kenë perherë.

Tek sa vasha ndjeu tue kndue,
Nisi rrugen m' e shikjue;
Pau atë djal me sy perpjetë,
Q' e kish' zgjedhun shoq per jetë.

Sytë asajë zuen fillë m' u rí, (1)
Më nji rybë (2) të bardhë që nisë me i shì,
Ish' shum kohë që s' e kish' pá,
Malli marrë e kish' hatá.

Erdhen shokët – ai gjet belanë –,
Pse me vedi na e perlanë;
Ishin të gjith si t' ishin mzet,
S' dojshin të dijnë ku zemra vret.

---

(1) u logshtitë
(2) pecë, pelhurë

* * *

KUR n'e nesre dritë ish' bá
Skander Begu duel në kalà
Më nji kuvend me kta Parì
Mbi do çeshtje me randsì.

— „Asht hapë zani", tha mbi dhé,
„Se Sulltani ka ba bé
Vrig (1) Shqipninë per me perpí
Si t'ish' fik apo qershí.

Si mue spjonat më kan lajmue
Shum ushtri asht tue gatue
Nder ma të fortë që ka në mbretni
Ne kshtu shpejt me na perpi.

Ai po kishte per qellim
Në fund e në krye me i dalun shqim
Tue djegë shpitë e tue rrenue
Vendin krejt per m' e shkrumue.

Burrat në shpatë ka në mend me i prè,
Gra e fmi me i shtrue per dhé,
Mos me lan ktu gjel me kndue,
Jo ma kush ktu krye me çue.

Na, si e dini, s' kemë ushtrí
Ktij me i pritun ket furí,
Un prandej kam qitun cekë
Në Lesh me shkue me Princë m'u pjekë,

(1) shpejt

Bashkë ushtritë me i grumbullue
Tyrkut hovin me i pengue,
Me i thye kryet nji herë e mirë
Mos të mendojë ma kndej m' u prirë.

Si e dini, o ju Zotní,
Njéri të madh kemë bjerrë n'ushtrì
Në lufta të rrebta që kemë rà
Me Sulltanin pa i a dá.

Un dishroj a gjallë a dekë
M'u marrë vesht edhe me Lekë;
Kam qitë cekë per Lesh me shkue.
Bashkë me ta me kuvendue.

Na kemë mbetun në fmi e në pleq,
Drue m'u mbatë me atë bakeq."
Princi i Matit plot urti
Kshtu i a priti ktij Zotni:

„Mo Zot Ty na s'të kundershtojmë,
Ku Ti të duesh na vrig po shkojmë,
Veç po tham se kemë nder grà
Në luftë trimnesha m'u perlà.

Na kemë gra që s' gjinden rrallë
Çdo ushtar ato haenë gjallë;
Në vendin t' onë me siguri
Mund t' i pshtjedhin nja dhetmi."

—„Ke plot të drejtë, o Princ' i im,
Mbi shka thue nuk baj dyshim,
Por na kshtu shpejt jemë farue
Në luftë me ramun trim e grue."

Fjalën merr njaj Gjokthi i Zi:
—„Hollë me folë un bash s' po di,
Veç po tham se nji per dhetë.
I bajmë ballë me shka kemë mbetë.

Nji ushtri me dyqindmì
Na ja thejmë me njizetmì;
Plaku i jonë asht mjaft i fortë
Der sa të bahet me hye në shportë.

Djali i jonë ka lemun trim,
Dhet vjetsh kjoftë, asht plot guxim;
Na me ne kemë Perendinë
S' do të frigohna per Azinë."

—„Njashtu asht, ke të drejtë Zotnì,
Po un fmitë s' due në luftë me i shtì;
Kin' per të mbetë si kingjat në thikë,
Pse ata nuk kanë praktikë.

Kshtu në pak lufta jemë farue
S' ka kush mâ ket tokë m' e mprue;
Kur nji tokë nuk ka murrojë
Bahet shesh per çdo elkojë."

Kshtu u da per Lesh m' u nisë
Vrig me Lekë per me ujdisë,
Sbashkut forcat tok (1) me i ngjitë,
Tyrkut hovin kshtu me i pritë.

* * *

LUM e lum per ty o Zot
Si në kambë Krueja asht çue sot;
Nuk ka mbetë, thue, kush në shtëpì
As nder plaka, as nder fmì.

Rrugat plym (2) na ishin mbushë
Kin' ra rrethet udhës der në fushë;
Dojshin të shifshin atë Zotnì
Që ish' babë per çdo njerí.

Eja, shko e ep e merr
Qysh n' agim, pothue, per terr,
Do nder kual, disa in' kambë
T' armatosun der nder dhambë.

Kta po ishin tevabitë
Gatim bajshin per Zotnitë,
Pse kta në Lesh po kin' me shkue
Skander Begun m' e shoqnue.

---

(1) Sbashkut.
(2) shum gind

Në ças që dielli në kshqel kish' rà
Skander Begu duel në kalá
Bashkë me Krenë e tevabi
Per m' u nisun per Leknì.

Ky ish burrë verte azgan, (1)
I kish' sytë si nji asllan;
Në ftyrë po ish' i zeshkët si në të zì
Çdo lesh në krye e kishte të thì.

Kish' hundë të krutë si e shkabës skjep,
E kish' pasë, po, thonë, qyshë në djep;
Kish' mustakë verte si shllungë,
Duert e forta bash si cungë.

Parzmin kishte gjanë tri pllambë,
Ish' çelik edhe nder kambë;
Ish' veshë në cohë punue me ár,
N' ij (2) kish' vjerrun nji hangàr.

Ish' i madh sa dyherë tjerët,
Ish' la në gjak nder Jenixherët,
Kish' dorcë të madhe dy perçik,
Ish' ba mnerë e çdo anmik.

Dy kubure në kthefa në shalë
I kish' vumun para në kal,
Prej shka ishin nuk e dì,
Ishin të mblueme në çdo nahì

(1) i madh
(2) në bel

Ati i tij ish' marrë në Bagdat
Ish' i madh e i hollë per shtat,
Kish' qafë të gjatë me krye si goglë.
Kamben të gjatë me thunder të voglë.

Ish' karat me bisht si shisë,
S' dronte pushkë as top tue krisë;
Mbrendë ai hynte në çdo degamë, (1)
Pse kshtu kishte ai ajamë.

Skander Begu në shpinë të ktij kal
Para të gjithve kishte dalë;
Nisë udhtimin fillë per Lesh
Bashkë me Krenë, po, fol e qesh

Poplli mbarrë e brohoritë
Shum ma fort se asnji ditë,
As ky s' din ket m' e spjegue,
Kur ai shkoj, mbet krejt vorfnue.

(1) luftim

INSTITUTI I LARTE PEDAGOGJIK
SHKODER
BIBLIOTEKA
Nr. INV. A/4559

KAPTINË II.

Mbledhja në Lesh

Leshi mbushë na ishte plym,
Kin' ardhë Krenët kah shum per tym;
Mezja bash nder të gjith kta Prisë
Po ish' Leka i të gjith Malcisë.

Dukagjin ky shpinë e kish'
Shum i drejtë në kuvend na ish':
Ish' i ndershem dhe fisnik,
Ish' xhymert edhe sadik.

Në luftë na ishte bash errfé
Kur n'anmikun binte pré; (1)
S'ish' azgan, por mesatak,
Veshen kishte të gjith shajak.

Kish' çakçir (2) e enterì
Prè e qepë si per Zotnì;
Në krye kish' vumun nji qylah,
Dy topanxhe (3) kish' në sylah.

(1) msynte në të
(2) gaqe
(3) kubure

Nji harbi me fyshekllekë,
Kta s'i epte kurr pa dekë;
Në luftë kur hynte kal a kambë
Kish' gjithherë taganin në dhambë.

Në ftyrë po ishte bash imcak, (1)
Fjollcë (2) e kishte atë mustak;
Dy sy shqetë si nji skyfer
Kur rrebtë kqyrte, shtinte mnerë.

Bardh e kuq ai ishte në ftyrë
Thue s' rrin në mal, por asht më nji zyrë,
Ku atê jo dielli s' prekë
As per ciellë e as per drekë.

S' ishte msyrr (3) por shpesh herë në gaz,
I kish' hije në pushkë çapraz (4);
Në shtat të tij ishte harmoní
Në t' ecun, në të qeshun, në të pruemení.

* * *

ROJA në Lesh që ish' në kalà
Skander Beun tue shkue kish pá;
Vrig ajo nji të shpejtë ushtar
Në giytet nisë porsi lajmtar.

(1) i hollë
(2) i hollë e i shpeshtë
(3) Ftyrë e pa-qeshun, i zymtë.
(4) Kur kuburet vehen në sylah me dorca të shkaperdame.

Poplli në kambë me të shpejtë u çue,
Duelen jashtë, po, trim e grue;
S' mbet kerkush, jo, mbrenda në shpí,
Veç ndoj plakë me ndonji fmi.

Pak nder Lekë kin' pasun rasë
Skander Begun kund m' e hasë;
Rrfé ish' në luftë – kshtu kin' ndigjue –
Dojshin të shifshin atë drague.

Me kmishë në shtat, thonë, kishte lé,
Ishin gjind që bajshin bé;
Pupla në shtjetull ai po kish'
Plumb s' e shponte, jo, atë mish.

Më hyll të mirë ai na kishte lé,
S' kish' tagan që muej m' e pré;
Në luftë ky binte pa rrezik,
Vriste, priste çdo anmik.

S' muejte kush ktij në krah me i rà,
Ishte ba per njerz hatà;
Vetem forca e emnit të ti,
Shkaperdante shpesh ushtri.

Dojshin të gjith pra ket m' e njoftë,
M' e pershndetë tue thirrun „Rrnoftë",
Në dy anë të rrugës ata kjen' vue,
Ku ai kishte m' u pershkue.

Lekët nder kual zuen fillë me dalë,
Në shesh u mblidhshin palë e palë;
Leshi ish' nen Venedik,
In' ata aty si mik.

Si zakoni ish' në Shqipní
Pritshin të zonë e shpisë me prí;
Nuk shkoj shum e që u duk
Sundimtari bash si uk.

Ky kish' petkat mbushun n' ar,
Klliçin n' ij ai kishte var;
Nji gjok kishte ky per kal,
Ish' n' ushtri nji gjeneral.

Bashkë me Princa në kryesi
U nis ky me kalorsi
Skander Begun jashtë m' e pritë
Bashkë lidhninë per m' e soditë. (1)

* * *

Si vapor që në det udhton
Shkumben mbrapa shllungë (2) e lshon,
Kshtu Skanderi tue udhtue
Pluhnin mbrapa shkon tue lshue.

Vrig ky tym si ré në stuhì
Shkonte udhen tue perpí;
Nuk shkoj shum, pothue, pak ças
Kjo shllungë pluhni në Lesh u rras.

(1) M' e forcue.
(2) Tufë.

Kur anmiku në prita hasë
Krisma në pushkë e në top shpejt plasë,
Kshtu kur Begu ngjet u pà
Brima „rrnoftë" ushtoj në havà.

Topat nisen me ushtue
Që në kalà in' kenun vue:
Kjen' perzi me brohorí
Të popllit mbarë per nderë t' atí.

Ky në byzë në gaz me dorë pershndetë
Njerzit rrugës në dy anet mbretë; (1)
Kshtu tue ba shkoj ndrejtë m' atë shpì
Që ish' da per banim të tì.

Rreth shpisë së tij in' njerz palë palë,
Me pa Prisët tue hye e dalë;
Nder të parët kje që erdh m' atë shpi
Bash njaj Princi Cakari.

Ky në Va të Dejsë e kish' selinë,
Ish' në za fort per bamirsinë,
Ish' i pasun dhe xhymert,
Pse shpenzonte s' kishte dert.

Në shpi e udhës kish' sulltanet,
Jo si Princ, por bash si Mbret;
Ish' veshë në cohë punue me ár
Kambë e krye ish' thjeshtë bujár.

(1) Vue.

Brezin krejt e kishte mndash
Bardh e kuq e njyrë hashash;
Në krye kish' fesin tanuzli
Me 'i tufë të madhe pshtetë në shpinë të ti.

Djelmt n' armë mbrapa i kishte pikë,
Vetë nuk mbante asnji thikë;
Në shpinë ai kishte dyzet vjet,
T' ecunt kishte bash si Mbret.

Ish' shtat hollë, jo fort i gjatë,
Në ftyrë i imtë, por jo i thatë;
Hunden të preftë – po tham un kshtu –
Dy sy të kandshem të shkruem si në blu.

Mustakët të hollë me njyrë si në kanë
Pre, kerpitun me gershanë;
Ish' buzë qeshun, shum i urtë,
Mbushë n' unazë i kishte duertë.

Në mende ishte mjaft i hollë,
S' ish' xhahil, por kishte shkollë;
Ky prej Begut mirë kje pritë,
Zuen fillë çeshtjet me i shoshjtë (1).

Ishin vetem pa kerkend
Vesht u mueren mbi kuvend.
Krenë e Princa pa i a dá
Shkuen aty me tê m' u pá.

zhvillue

Qit e prit ai të tillë Zotnì
Me nji të madhe dhelpënì;
Të gjith u bindshin per taktikë
Që Skanderi kish' në çdo pikë.

* * *

NË Lesh po ish' nji sal gatue
Per m'u pa, me kuvendue;
Princë e Krenë aty in' mbledhë
Anë m'anë poplli jashtë ish bredhë. (1)

Në sal sundonte qetesì
Ish' kuvend me plot randsì;
Venodiksi në kambë u çue
Nisi kshtu me kuvendue:

„Urdhen Dozhe mue më ka dhanë
Kshtu Shqiptarve me u thanë,
Se na në luften me Tyrkì
Nuk mund t'apim shum ushtrì.

Veç pushkë, top e materjal
Dyqind mushka me do kual,
Pare të thatë qindmi dukat,
Pesqind lopë me ndonji mzat.

(1) kishte ardhë aty

Dhetmi denga mbushë me miell
Kemë me i sjellun mbrenda në Priell;
Kaq mund të jetë kjo ndihma e jonë
Per me pshtuemun zonen t'onë.

Tash Skanderi fjalen muer
Punen në shesh ai kshtu e xuer:
„Si e dini, o Zotnì,
Un shum vjet kam ndejë në Tyrkì.

M'atë ushtri jam kenun prisë,
Njof tendencen vizë per vizë;
Në Vjenë ata po donë me shkue,
Krejt atë vise m'e pushtue.

Në Rromë mandej po donë m'u sjedhë,
Papës kaptinen me i perdredhë;
Ky asht pllan që pret zhvillim,
Çdo Sulltan ndien detyrim.

Vendi i jonë u gjindet n'ij
Per fitime në Dalmacì;
Ket prandej vrig donë m'e shdukë,
Bregut t'Adrias per m'u strukë. 1)

Kemë detyrë, po, per atë Zot
Vendin t'onë m'e mprumun sot;
Në gji të ktij dheu kemë shtie të parët t'onë,
Trashigim na kemë ket pronë.

1) m'u mshehë.

Mos kjoftë thanë që na t'a lshojmë,
S'kemë ku ikum, s'kemë ku shkojmë;
Nalt kah qiella asht caktue
Na ket dhé me gjak m'e mprue.

Do të mprojmë na, po, gra e fmí.
S'duem t'i lamë m'u bemun flì;
M'u ba fli, po, të ligshtisë s'onë,
Me kenë marre per gjithmonë.

Po ndigjoni Ju Lekët e mì.
Të jetë se Tyrku mue më ka zhbí,
Ju nuk keni jetë nji vjetë,
Pse në dy ijtë Ju ka zadetë. [1])

Krue e Pejë per tê janë çelë,
Sigurisht Ju shkyen felë felë;
Un per Ju, po, jam nji pendë, [2])
Pres un Tyrkun kndej m'u dendë. [3])

Ju prandej Ju bjen per shtat
Ballin t'em m'e pasë rahat;
Ket qellim per m'e arrijtë,
Bashkë do të lidhim na ushtritë.

Sa ma parë na ket t'a bajmë,
Aq ma pak na kryet e çajmë;
Po s'bamë kshtu, na kemë mbarue,
Un s'kam forcë ma Tyrk me dbue."

---

[1]) zanë
[2]) murojë që pret ujt
[3]) m'u zgja.

– „Fjalët e Jueja janë me vend",
Na i pergjegjë aty 'i Kalmend;
Ish' Us Gjoka, trim daí,
S'e kish' shojnë, jo, m'atë nahí.

„Fol, or Lekë, ti n'emen t'onë,
Të lidhim besë si e kemë zakonë!"
Leka në kambë, po, vrig u çue,
Nisi kshtu me kuvendue:

„Na në rrezik kemë gra e fmí,
S'e kemë Tyrkun larg në kufì;
Nder dy gryka mund të na kcejë,
Në Qafen Dhen e në Qafen Pejë.

Kta janë të forta per natvrë,
Per me i mprue na kemë detyrë;
Kur na jemi lidhë me Jù
Aq ma lehtë na muejmë me i mprù.

Mund të kemë top me ndoj fushek,
Bashkë me pare per harxhllek;
Lidhja shpejt nder ne do bà,
Do të luftojmë porsi luà,

Si Leonida në Termopil,
Na do të diqna si fitil;
S'mundet kush aty me rà
Pa u rrokë, pa u perlà.

Kuejt me hypë aty i asht tekë,
Do të kalojë mbi trupa të dekë;
Kta janë fjalët që une flas,
Lidhi besen bash në ket ças.

Mbas ksaj fjalë të gjith në kambë u çuen,
Duert i dhane, besen vuen;
Ftyra të gjithve zue me i qeshë,
Ishin të fortë me Tyrk m'u ndeshë.

* * *

—„T'ULNA burra të bajmë ushtrinë,
Më ket të ngarkojmë na Cakarinë,
Asht i hollë e në rrugë na qet,
Mirë e din se ç'kemë kyvet.

Të na diftojë se sa ushtarë
Ka per të qitun ç'do kryetar,
Se, po të lehet m'u kuvendue,
Kohë mjaft shum po kish' me shkue".

Kshtu tha Leka i Dukagjin,
Pse mirë punen ai e din;
Të gjith pranuen pa kundershtim,
Ish' me vend ai proponim.

Cacarija nisë e flet;
„Si mue çeshtjen mendja më pret,
Jemi në gjendje me luftue,
Me luftue e me fitue.

Tyrku lodhshem vjen nder né,
Nji per qind s'e njef ket dhé;
Na çdo skutë e birë e dijmë,
Nji per pesë na ktu do të vijmë.

Ma s'besoj se dyqindmì
Mund të dergojë ai në ket nahì;
Nuk ka rruga, s'ka ushqim,
S'mund të bijë top per bombardim.

Topa mushke, tjeter s'kà,
Na jemë msue me atë belá
Topa të mdhaj ktu në dashtë me shkrì,
S'kemë m'e lanë, jo, në ket nahì.

Topa të ktillë na kemë per të pasë,
Në shpinë atij kemë per t'i a rrasë,;
Na jamë msue me ramun në beh, (1)
Natë e 'ditë tue vumun në teh. (2)

Kshtu anmiku s'asht vaditë, (3)
Luftë e tillë atê merzitë;
Nji muej rresht kshtu tue punue,
Mbarë ushtrinë i kemë dobsue.

Per me thymun dyqindmì
Kemë nevojë per dyzetmì:
Dhetmi vetë un në shesh i qes,
Bash ushtar që me mue des,

---

1) tinzash
2) tue pre
3) msue

Venediku pesmi vetë
Njerz per top e per kuletë, (1)
Me flotë bregun per m'e mprue,
Në rasë të nevojës me bombardue.

Dymbdhetmi, po Lekë Malcorë,
Burra të zgjedhun nder banorë.
Pesmdhetmi Skanderi i jonë,
Të fortë ushtarë si e ka zakonë.

Komandant mbi kto ushtrì
Do të jetë numri pesmdhetmì;
Ky n'ushtri ka per të sundue,
Na të gjith ktij kemë per t'i u shtrue.

Kual e mushka per ushtrì,
Na do t'apim pesdhetë në mì;
Teta rrahun me pesdhetë,
Katerqind mue më del kjo çetë

Kshtu seicilit nesh i binë
Në perpjestim që ka ushtrinë:
U kujtoj se kta mjaftojnë,
Ma na popllin s'mund të ngarkojmë.

Çdo ushtar do të jetë pajisë
Me dy palë opangë pa grisë,
Me calinë e me eltinë,
Me nji strajcë, po, lidhë per shpinë.

1) per llogari

Me tagan e fyshekllekë
Tri herë bukë per darkë e drekë,
Të ketë me vedi 'i tallagan, (1)
Kur ktu në dimen të ftoftë na ban,

Per m'u mlue e me e shtrue,
Pse na çadra s'kemë per të vue;
Kshtu mendoj, or të mijtë Zotni,
Puna shkon per bukurì".

—„Të lumt, or mik, mirë ke folë shqim,
Ket pranojmë pa kundershtim;"
Kshtu i thanë të gjith Krenët në kuvend,
„Nuk ke vramun, jo, kerkend."

U dhanë duertë, kuvendin lanë,
Të gjith nder shpija u shperdanë;
Gzim i madh nau ba n'atë Lesh,
Topa, pula, kangë e desh,

Venë, raki me pushkë e shend,
Der m'atë kohë s'u mbante në mend,
Veç mjerisht atë kondendì
U a prishi nji ndollì,

Skander Begun ethet zuen,
Keq atê, po, shpejt dobsuen;
Në shtrat ish' shtrimun krejt i smue,
Krenë e shokë e kin' rrethue.

1) Gunë.

KAPTINË III.

Deka e Skander Begut

Në qoshk Vojsava ndejë po kish'
Me sy të kuqun, të bamun mish;
Shum ajo po kishte kjà
Per nji anderr që kish' pà

Në gjumë i ish' dukë nji ftyrë zezak
Me nji kosë, me nji çamak; [1])
Në vend të Skanderit ishte shtrì.
Kosë, çamak tue mbajtë per brì.

Tremshem gjumi ksaj i del,
Kish' nder sy atë të mprapshtë zhavel: [2])
Kjo prandej prej shtratit kcen,
Nji brimë qet e fiktë në pod [3]) bjen.

Në kambë u çue shka kje m' atë shpì,
Shkuen aty, e gjeten shtrì;
Vrig nder mjek sherbtorët na shkuen
Në shpi ata edhe i pruen.

[1]) shkop i shkurtë
[2]) njeri i laskaruem
[3]) dysheme.

S' ish' e smuet, por ishte fikë,
Në kambë e çuene në pak dekikë:
Andren s' desht t' i thonte kuj,
Në shtat u dridh' si thupra nd' uj.

Tek sa dita pat ague
Thirri të dijshmit që kish' në Krue
Ksaj ket anderr me i shkoqitë [1])
Me muejtë të keqen kshtu m' e prite.

S' deshten kta t' i a bajnë marak,
Kshtu ksaj ndollje i vuen kapak:
„Prej idhnimit do të keshë pí
Ndoj pikë venë, ndoj pikë rakí,

Alkoholi në tru mund të njallë
Kso fantasmash kaq shum të rrallë."
Kjo verte po kishte ndollë,
Ket rrenë hangri si t' ish' mollë.

Kjo disi u qetesue
Në lulisht desht pak me pushue;
Kur aty ish' kjo kah shkon
Nji „kuku" mbi shpi ndigjon.

Kndej, andej kjo kqyrë me pà,
Shka ban kshtu me muejtë m' e dà;
Në maje të shpisë mbi nji terracë
Shef aty nji kukuvacë.

[1]) zhvillue

Gozhdë i hyni ksaj prap në krye,
S'ish' ma gja që muejë me i a shlye;
Pritte kjo, po, ndoj rrezik,
Do t'i binte ndoj anmik.

Në mende të vet tue sendergjue [1])
Andrren nisi m'e zhvillue:
Simbol kosa asht per dekë,
Ky mendim i bjen ksaj të mekë. [2])

Burri i jem që në Lesh shkue kà,
Nuk e dij si ka m'u dà:
Mos t'a vrasin kush ket në beh?
Mos t'a therin kush me teh?

Zemra më paket mbi shka tham,
Sigurisht do të më vijë ndoj dam!
Bash atê do të gjejë rrezik,
Ka ba Tyrkun shum anmik.

Ky me pare do t'a vrasë
Ndoj kubure në shpinë tue rrasë!
Në vendin t'onë ka shum kopukë,
Vrasin kend per nji copë bukë.

Njaj çamak ç'simbol do të jetë?
Due t'a dishe, të jetë si të jetë!
Që nji idé i shkon vegim, [3])
Ky po ishte per perzim.

---

[1]) tue perba
[2]) të hollë
[3]) neper mend

Jashtë prej shpijet kend m'e qitë
Tue e rrahë, tue e koritë;
Tash kjo kjartë e kish' zhvillue,
Burri ksaj kish' me i mbarue.

Tyrku vendin kish' m'e ngranë [1])
Ket ma në shpij nuk kish' m'e lanë;
Kjo do të shkonte 'i jetë pa gzim,
Më ndonji vend atje në mergim.

Ksaj të gjith zemra na i ish' mekë
S'bante ver, [2]) jo, më sa me dekë;
Nder sa kjo ish' n'estazí,
Qe i a mrrini 'i tevabí.

* * *

— „Të falna, Zojë, prej Mbretit t'onë,
Ai sot djalin në Lesh dishron;
E don në Lesh me folë me tê
Per do çeshtje he per hê.“ [3])

Me suari do të jetë percjedhë,
Shpejt do të niset pa u bredhë; [4])
Ju në deç të vini bashkë me tê,
Pse kshtu lypet he per hê".

---

[1]) m'e hangor
[2]) s'fliste
[3]) tash per tash
[4]) sjellë

—„Fol shka asht! Mos më len në zalldan!
Çeshtjen due t'a dij taman!
Ndoshta kush e ka plague
Dishron të shofin djal e grue?

Ndoshta ai asht kaq i lig
Sa s'mund të bihet në shpi as në vig?
Fol, po, të tham, shka asht me tê,
S'më kondendon kjo „he per hê.“

Fol, pse s'flet?! Pse rrin harù?! [1]
Un atje vetë due me shkue!
Due të shof vetë me sytë e mì,
S'kam besim, në kso fjalësh në skuthì" [2]

—„Pak do ethe e kan zanë,
S'asht kjo punë kaq fort m'u dhanë;
Dy, tri dit, ma, s'kan me shkue,
Ai sigurtë në kambë ka m'u çue.

Mbasi puna mbahet kshtu,
Në deçi eni Ju terhu; [3]
Nji sheti asht der m'atë vend
N'atin t'Uej që shkon si shpend".

[1]) pa bâ zâ
[2]) msheftesi
[3]) atje

—„Shko shpejt mblidh do tevabì
Kualt gatoni me nxitì;
Un njitash po due m'u nisë,
Mendja asht mue kah më falisë". [1])

Në kambë u çue e vrig në shpi shkoj,
Si vetimë atë djal gatoj;
Shpejt per rrugë kta në kual u vuen
Mbrenda në Lesh per nji ditë shkuen.

Skander Begun gjeten shtrì
Mbi nji shtrat me shum zjarmí;
Kryet atij ish' tym tu' i qitë,
Ethet shum e kin' merzitë.

Kambët s'e mbajshin per m'u çue,
Ai per shtroje ish' ngujue;
Uj i valë, po, kish' ra në Lesh,
S'u pa kush ma folë e qesh.

Vrig te shtrati ktij i shkuen,
Doren në ball edhe i vuen;
„Si po je?“ zuen fillë m'e pvetë,
„A ke hanger? a ke fjetë?“

—„Nuk kam hanger as kam pí,
Por per shtrat njitu jam ngrì;
Nuk e dij shka asht me mue
Që mue forca kshtu më ka lshue.

[1]) më del

Nuk ndiej vedin aspak mirë,
Un kujtoj per dekë jam prirë;
Mirë Ju batë që keni ardhë,
Më janë ba flokët si dele bardhë,

Po, prej vjetsh që un kam në shpinë,
Kshtu mue deka shpejt mund të më vinë;
Në rasë se kjo mue vjen me më gjetë,
Ktu më vorroni më nji vend të qetë.

Veshtir asht me më çue mue në Krue,
Bashkë me të parët per me më vorrue;
Jam sigurtë që kjo Shqipnì
Ka m'u bamun shpejt Tyrkì.

Vorri i jem kudo që të jetë
Ka m'u bamun vend i shkretë;
A të jetë në Lesh apo të jetë në Krue,
Kjo asht nja per nja per mue.

Ti, o bir je shum i rì,
S'ke kerçik Shqipnisë me i prí;
Ti prandej me nanen bashkë
Leni shpi e tokë e plaçkë

Nisnju vrig per Italí
Der sa ti, po, në moshë të keshë mrrí;
Kur të jeshë rritë e bamun burr
Prap ktij vend i duhet turr.

Kjo Shqipni asht pronë e jonë
Trashigim na lanë të parët t'onë;
Kjo, jo, kurr nuk don harrue,
S'do lanë kurr, jo, pa pushtue.

Ai që jeten shkon në robní
Asht i poshtem, faqezi;
Babë e gjysh ke pasë fisnik,
Mos u tut, jo, per rrezik.

Burri tucë(1) nuk ka, jo, vlerë
As per vedi, as per tjerë;
Nji herë njeri ka m'u mekë,
S' duhet të diset kurr pa dekë,

Kur na deken kemi bá;
Nji detyrë na kemi là;
S'losin rrol pak vjet ndermjet,
Tuca deken tue kja pret.

Jeta asht, po, në dekë bazue
Per atê që don me rrnue;
Po nuk diqe sot në ket botë.
Ke per të kenë nji njeri i kotë.

Të shâme, vajë, dnesë, ankim,
S' janë veti, jo, kta per trim;
Lot nder sy, po, grueja kà,
Burri duhet m'u perlà,

(1) frigacak

S' shkon e keqja me ankim,
Veç me gjoks e me veprim;
Kur të shtypë tjetri hyn nen dhé,
Kur guxim me i ra pré (1) s' ké.

Kur kqyrë tjetri me të robnue,
Ai do shkye e do coptue;
Dy duer njéri ka per mprojë,
S' asht burr ai që s' del murrojë.

Princët aty in' grumbullue,
Me tê dojshin m' u kshillue;
Nji tubë thupra ky kerkoj,
Per me i thye ata i ftojë.

Asnji s' mujt, jo, ket m' e bâ,
Ishin të forta per hatà;
Tufen tha per m' e zhgatrue,
Princët me i thye na kjene ftue.

Copë e grimë kta kjene bà,
Princve kshtu u tha nen zà;
„Der sa ju të permbahni tok
Tyrku Ju s' mund të Ju thejë cok.

Në ças që Ju, po, të jeni dà,
Tyrku vendin ka perlà,
S' mund të rrijë kush nder ju në Shqipnì,
Veç do t' ikni më ndoj mahì".

(1) me msye në tê.

Kryet e suell kah grueja e vet,
Kshtu nen za ai nisë e flet:
„Ti Vojsavë je grue e pjekë,
Kur un sytë të kemë mbyllë per dekë,

Mos rri ti, jo, me më vajtue,
Por shpejt nis per me veprue;
Merr ti pare e xhevahirë,
Merr edhe kush ka deshirë

Në rrethin t' onë që kemi në Krue
N' Itali në mergim me shkue;
Ngarkou në Durrës, po, nder aní
Nisu vrig per Italí!

Mos ban vajë, mos nau ligshto,
S' je ti grue dosido;
Djal forco e tjerët me ty,
S' je ti grue me ndejë m' u kmy.

Ban në katunde kolonì
Që më janë falun në Kalabrí;
Prej andej len djalin të vijë,
Në fyt anmikut thojt t' i a shtijë.

Perendija ka vendue
Ket tokë na kemë per t' a gzue;
Prap flamuri kuq e zì
Do të valojë më njiket Shqipnì.

Në bryl kje çue kur tha kto fjalë,
Vaji mori nanë e djal;
S' pat ma forcë, prap në shtrat u shtrì,
Sytë në tavan zue fillë me i ngrì.

* * *

BEGUT ethet shkuen tu' u çue,
S' u gjet mjek ato me i shue,
S' u gjet mjek as s' u gjet bàr,
S' kishte çmim as serm as àr.

Ky me dekë po ish' gjikue,
Me fikë popull, fmi e grue;
S' kish' ogiç ma mbrendë në Shqipnì,
Që ksaj muejte në luftë me i prì

Hije e keqe në Lesh kish' rà
Kjajshin fmi e burr e grà;
Kob i madh po ish' tu' i gjetë,
Pa ogiç ata me mbetë.

Ndoj ogiç po ishte në vend,
Por nuk ishte per gjithkend;
Ish' seicilli per nahí,
Veç jo nji per gjith Shqipní

Begu kishte të mdhaja fletë,
Nen to popllin m' e zadetë;
Ai kish' emen, ish' provue,
Kish' zotsi per me sundue.

Prisa të tillë nuk gjinden shpesh,
Bash njiky asht kah des në Lesh;
Vrâ ish' qiell, po, vrâ ish' ftyrë,
Vrâ po ish' çdo send në natyrë.

Begu des, po, he per hê
Dhe Shqipnija bashkë me tê;
O ju hyj tue xhixhillue
Mbretin t' onë a ban m' e pshtue?

O ti hanë që shndritë mbi nè,
Na pshto Mbretin pashë ket dhè!
O ti diell që ngrysë e ndritë,
Na pshto Mbretin per ndoj ditë!

O ju det e mal e fushë
Zeni fillë pak m' u perpushë [1])
Ethet Mbretit me na i shue
Ket Shqipni në rrezik m' e pshtue!

O ju bimë, ju shtasë, ju shpend,
Keni ju ndokund ndoj vend,
Oren t' onë, po, kund m' e lutë
Mbretit jeten mos me i kputë?

„S' ban dobi", po thotë nji zâ,
Nuk ish' veri as murâ,
Nuk ish' fmi, as trim, as grue,
Veç si ujë erdh tue ushtue.

[1]) Perpjekë.

„Mbreti ju per të dekë shpejt kâ,
Të Tyrkut thoj ju vrig me rá".
Në ças që Ora kto fjalë tha,
Skander Begu shpirtin dha.

„Nji ditë veç ka per t' arrì,
Ka per t' ardhë nji Zog në Shqipnì
Që ktij kamben ka me i zanë,
Ma Shqipninë kush s' ka m' e ngranë".

Kshtu tha Ora e të gjith Shqipnisë
Prej kalasë që ish' në bri të shpísë,
Ku Skanderi ishte shtrì
Tue bâ gjygjë me Perendì.

Vaji krisi, të gjith u prenë
Si mbarë poplli ashtu Krenë;
Tash i u kput Shqipnisë çdo shpresë
Që mund të kishte per qindresë.

Në Skander Beun kjo ishte pshtetë,
Ai që tash na ndrovi jetë;
Kjani vajza, kjani djelm,
Sot Shqipnija u ba per helm.

Kjani burra, kjani grà,
Sot Shqipnija në pluhun rà;
Kjani pleq, kjani fmì,
Sot Shqipnija nau kaperdì.

Ndihet rrugës kahdo me shkù
Gratë tue britun „kukù, kukù!"
Gjithkund ndihet larg e ngjet
Tue ba burrat „ah medet"!

Enteritë i njyne zí,
Kshtu nau ba njajo xhurdí;
Zi shaminë vue gratë në çdo skutë,
Kshtu nà doli jazë me futë.

Futë, zi, vajë na kje në çdo vend
Thue në Shqipni s' ka lanë kerkend;
S' asht kush, jo, ma ksaj me i prí
Per me i mbajtun atë lirí.

S' asht ma kush që ban qindresë
Per me i mbajtë Shqipnisë atë besë:
S' asht ma prisë që len m' u therrë
Per me i mbajtë Shqipnisë atë nderë.

Shpend vajtuesa msyen ket dhé
Per me ba „kukù" mbi né;
Ikë bylbyl e gardalinë,
Ikë gush kuq e verzelinë.

Ikë gaz, besë edhe burrnì,
Ikë shend, nderë e besnikì;
Zojz shka bani ti mbi né
Q' e na çove' i të tillë errfé?

A thue na jemë njerzt ma të kqì
Që ka bota në të vetin gjì ?
Më duket jo e jo e jo
Na jemë njerz si janë kudo !

Vrig nji ré u duk mbi Lesh,
Ishte e zezë, vetonte shpesh ;
U ndie poshtë si nji burì,
Za i rrebtë me shum hieshì :

—„Nji Zog I. kam per të dergue
Skander Beun me zevendsue ;
Prap flamuri kuq e zì
Do të valojë, po, prap në Shqipnì.

* * *

NË shpi të Skanderit gjind in' mbledhë
Në vorr atê per m' e percjedhë ;
Kjen' aty ,po, Princë e Krenë,
Zan' i dekjes kish' marrë dhenë.

Kish' ardhë popull me shumicë
Prej Shqipnisë çdo skutulicë
Që kish' muejtë m' atë kohë me shkue
Skander Begun m' e vorrue.

Të gjith in' zym me sy per dhè,
Në ftyrë seicilli ishte zbè ;
Fjalë s' u ndiente as bisedë
Sikur t'ishin peshq mbrendë në ded.

Në tru e shumta ish' tue blue,
Kê me vue Shqipninë m' e mprue ;
Pse sundonte ktu m' atë kohë,
Smirë mbi të parë kur në krye t' i shohë.

Në Parnaz Zojzi kish' vendue
Kshtu Shqiptarët per me i krijue ;
Kjo ish' pikë me shum randsì
Që trazonte çdo njerì.

Ky ish' shkak i atij mjerim
Që Shqipninë do të mblonte shqim :
Kshtu mendojshin plak e i rì
Mbasi ndolli deka e tì.

Tyrku mbrendë po kish' per të hye
Formen mbarë per me i shlye,
Gjuhen Shqip, po, poshtë m' e qitë
Në vend të sajë Tyrçen m' e soditë. [1])

Njaj flamuri në mjes me shkabë
Do t' u hidhte në dhom si zhabë,
Nderë do të biershin e lirì
Do t' i thojshin të bardhës zì.

Nder sa shum kshtu kjen' tue blue,
Nisë i dekni n' udhë m' u vue ;
Princë e Krenë e kin' marrë në krah,
Asnji s' kishte armë në sylah.

[1]) Forcue.

Per jazë të gjith na ishin veshë,
Çdo njeri kish' të zezë ndoj teshë,
Sa kin' xhokë, do enterì
Sa kin' vumun në krah rryp të zì.

Kleri para shkoj tue kndue
Shka Profetet kishin shkrue
Per njerz që ksaj jete dà
Çohen në vorr disi me zâ.

Mbrapa tyne ish' ushtrì
Sa Iltij, sa tevabì,
Sa in' në kual, sa in' kambë,
Vaj' shterngojshin të gjith me dhambë,

Pse mirë s' rrinte më nji ushtàr
Me kja rrugës porsi qyqàr,
Aq ma teper më nji paradë,
Ku e kqyrte zojë e dadë.

Arka ish' në kadife shtrue,
Ku kufoma ishte vue;
Mbi tê kishte per stolì
Nj' atë flamurin kuq e zì.

Mbas kufomës ish' djal e grue,
Mbrapa burrat in' rreshtue;
Ky varg ishte nji ushtrì,
Sa mi njerz, as vetë s' e dí.

Në dy anët rruga ish' mbushë plym
Gra me fmi e der gjytrym;
Me vajë në byzë, me krye kputë,
Ish' e shumta në krye me futë.

Po, të tanë Leshi ish' mbushë në vajë,
Të gjith i kishin sytë e ajë;
Në Kishë të Shen' Kollit ky kje çue,
Mbrendë aty ai kje vorrue.

* * *

KUR në Tyrki ky lajm u ndí,
Gzimi krisi m' atë nahì;
Pse kshtu shtylla ishte rrçue,
Që në pushtim i pat pengue,

Po, pushtimin e Shqipnisë
Që ish' në namë per teh të trimnisë;
Gzim u ba, po, m' atë nahí,
Pse ish' punë me sigurí,

Që Shqiptarët nder vedi të damë,
Kishin shpejt per t' i perlamë,
Që Shqiptarët me shpirt smirzí,
Kishin shpejt per t' i perpí.

S' kin' nevojë per shum ushtarë,
Veç per pare me trathtarë;
Parja vyente per me thy,
Trathtorët vyeshin per me kmy (1)

Kshtu agjentat nau shperndanë,
Do nder Krenë ata perlanë;
Kur pau kamben pak dystue,
Kndej na nisë ushtri me çue.

Kto u shtrinë në kufi të Shqipnisë,
Me trathtarë që in' ba prisë.
Nder sa Krenët po in' pshtjedhue,
Njeni thum tjetri patkue

Vrig Tyrkija po m' atë ças
Me ushtri në Shqipni u rras;
Sa me pare, sa me armë
Të tanë Shqipninë e bani farmë.

I tham ksaj per pesqind vjet:
„T'u ngjat jeta, o Davlet",
Apo tyrçe me i pergjà:
„Padishaim Çok Jashà!

1) me marrë mendt.

KAPTINË IV.

Nisja e Vojsavës per Itali

QË Vojsave në kshqel m' atë Krue
Shum na ishte tue vajtue,
Tue vajtue edhe tue kjà
Nj' atë pod shpije në lot tue là.

Ishte teshat tue i mbledhë,
Shum njerzi aty ish' bredhë,
Me tê bashkë atë vend m' e lshue,
N' Itali m' u nisë me shkue.

Kjajshin burra, kjajshin grà,
Pse prej vendit të vet m' u dà
Ish' nji punë e veshtir shum,
Pa provue, s'i epet dum.

Mbledhshin teshat me kushtim,
Pse ish' qitë ai shkretë kushtrim
Se anmiku me ushtrì
Mbrendë në Shqipni ai kishte hì.

Ish' tue djegë edhe tue pjekë,
Popullin në t' ikun ish' tue ndjekë;
Burrat në çeta tue luftue
Çak atij s'po muejnë me i vue.

Ishin vetem pa drejtim,
S'ban dobi me kenë sa trim.
Gra e fmi, po, të gjith hutue
Në mal si dhitë na kishin shkue.

Jenixherët me shum furí
Në kê kin' hasë kin' ba kerdí;
Në bajonetë i kishin vue,
Nuk kin' dhimbë per fmi as grue.

Do nder Krenë na ishin shitë,
Jenixherët miksisht kin' pritë;
Kin' marrë ar — kshtu bajshin bè —
Kin' lanë popllin krejt në dedè. [1])

* * *

PLAÇKAT denga ishin bâ
Djali në ftyrë na ishte vrâ:
— „Ah! më len, nanë, të lus, të mbledh ushtrì
Jenixhervet un t'u bì,

Un t'u bi e jashtë t'i qes,
Due ma mirë që un ktu të des,
Se me ikë e jashtë me shkue
Vendin ktyne me u lshue.

[1]) pa drejtim

Aman, nanë, un ty po të lus,
Zemra mue m'asht bamun pus,
S'mund të jetoj un jashtë në mergim
Tu' i sjellë shpinen popllit t'im!

Asht, po, mkat per Perendì
Që ket popull t'a lamë në zì;
Un e dij se ky mue më don,
Mbrapa meje gjithkund shkon.

Un ktij në luftë po due me i prì,
Kemë fitue me sigurì;
Jam i ri, por kam guxim,
Kaperthehem me çdo trim.

S'dij shka babës i kishte prì
Me na çumun n'Italì!
Jo, nanë s'shkoj, un ktu do të jes
Bashkë me popllin t'em un të des".

Ktij Vojasava kshtu i tha:
„Ti kujton se un belda
Nuk kam zemer në luftë me rà
Si çdo burr, çdo kalamà?

Jo, gabohe, un po të tham,
Asht, po, marre edhe dam
Na prej vendit per me ikë,
Popllin mbarë na kshtu m'e fikë.

Por t'a dijshë që shum nder Krenë,
Kan shitë vendin, kan shitë dhenë;
Na ne kta nuk muejm m'e qitë,
Duhet t'ikun pa u koritë.

* * *

KUALT n'oborr po ishin prue,
Kje zanë fillë per me i ngarkue;
Tek sa doren dhanë m'u nisë,
Vajë i madh zue fillë me krisë.

Kjajshin gra e kjajshin fmì,
Kjante poplli krejt unjì,
S'kishin barkë me shka me ikë,
In'ba në ftyrë porsi lladikë.

S'kin' kah mbajnë, s'kin' kah shkojnë,
Kshtu trathtorët in' kah mallkojnë:
„Or ti Orë e mbarë Shqipnisë
Ejpja të mbrapshten ksaj Parisë

Që me pare komb ka shitë
Vendin, vedin tue koritë;
Bani kta, po, ukubet
Shpinë e tyne lenja shkret,

Banja kryet si e kalit rrashtë,
Ftyren bash si 'i shtasë e vrashtë,
Mos u len atyne mik,
Gjithkend të shofin per anmik,

Mos i len me pasun fmì,
Jeten të shkojnë ata në vetmì,
Mos i len me kenë kondend,
Kurr mos paçin gzim as shend.

Shpinë e tyne bane zhel,
Mos jehtë qen, as mos kndoftë gjel,
Banja jeten plot mjerim,
Mbushë me të kqija pa nji gzim,

Në shpi t'atyne ço errfé
Që t'u a bajnë, po, rrafsh me dhé,
Mbrendë aty, po, të jenë vorrue,
Mos pshtoftë trim, as djal, as grue.

O ti Zot që vranë e kthiell
Pashë nj'atë hanë e pashë nj'atë diell,
Pashë nj'atë ujë e pashë nj'atë dhé,
Kshtu na ty po të siellna në bé

Shpirtin ktyne me i çue,
Ku gjithherë ai rrin tue vue,
Në zjerm ku s'ka ma tjeter fund,
Mos t'u shifet ftyra kund.

Ktu në ket prush ata donë lanë
Der sa të shndrisin diell e hanë,
Der sa të jetë prendverë e verë,
Der sa lule ka me erë,

Der sa dimni shkon e vjen,
Der sa vjeshta fryt na bjen,
Der sa njerz ka mbi ket dhé,
Der sa ka nder ré errfé.

Nji herë të vetme në botë donë çue,
Kur Shqipnija të jetë librue,
Që kta të shofin me sy të vet
Se Shqipnija ka prap Mbret.

Ka nji Mbret, po, bash Shqiptar,
Shpijës Zogu, fis bujar,
Skander Beun me zevendsue,
Kshtu Shqipninë prap në kambë m'e çue.

Kta mandej atje donë mbretë,
Sa të jetë bota mbrendë me mbetë:"
Në mallkim banë nji profecì,
A i kan prue ata, s'e dì.

* * *

KUALT teposhte Krues tue zbritë
Kin' dalë udhës shum gjind me i pritë,
Me Vojsaven per m'u pà
Bashkë me tê edhe me kjà.

Vajë, e dnesë ish' shfrim në ket dhè,
S'ishte ftyrë që s'ishte zbé:
Jenixherët kin' hye në Shqipní
In' per ta kasap' per dhí.

Kur në lima kta në Durrës na mrrinë,
Barka velat ish' kah shtrinë;
Kta me të shpejtë aty mbrendë hynë
Italinë me tê do të msynë.

Er'e tokës me fry kish' nisë,
Velat barkës in' kargatisë;
Valët e detit nisë me çà,
Kshtu Vojsava nisë me kjà:

„Lamtumirë ti moj Shqipni,
Vend ma të bukur se ty s'dì,
Ti ke mal e det e fushë,
Ti ke qiell me huj plot mbushë,

Ti ke lum, çuterr e rrké,
Ti ke kodra mbushë me dhé,
Ti ke bjeshkë per me verue,
Veshun në pishë me ujë të kullue,

Mbushun në lopë me dhen e dhi,
Mushka, kual edhe bari,
Gardalinë edhe bylbyl,
Vjollcë, zamak edhe symbyl.

Ti ke breg per me dimnue
Mbushë me bar si brushë ngufue,
Krend me kingja bardhë e zì,
Pata, rosa e begatì.

Ti ke arë, livall e krue
Dalin mjaft dhetfish m'u shtue;
Un e mjera ty po të là,
Nuk e dij a kthej në ty mà

Në dorë ajo, po, kryet· e pshtetë,
Tamthat në grusht edhe zadetë;
Lott i shkojshin në sy errkajë,
Peshë ish' çumun zemra në vajë.

Petkat zi m'atë ftyrë irnue
Shprehshin dhimbë që ish' tue vue;
Kish' bjerrë burr edhe atdhé,
Kish' mbetë shpend pa nji folé.

Kjo kryet ngreh' si gjumit çue
Bregun vrente në barkë tue shkue:
Shef tu'u shdukë ai i Durrësit molë,
Nisë kjo prap njishtu me folë:

„Lamtumirë ti moj Shqipnì
Vend ma të bukur se ty s'dì,
Ti ke mashkuj trima në zâ,
S'njofin frigë më sa nji luâ.

Janë, po, të ndershem dhe besnikë
Si per grue ashtu per çikë,
Kan, po, fjalë edhe burrnì
Si per pleq ashtu per të rì,

Janë, po, t'urtë e kan kuvend
Si per të huejë ashtu per vend,
Janë bujarë e kan mjaft besë
Si në kohë të pagjës ashtu në qindresë.

Të pritun janë edhe bukdhanë,
Çelë kan deren han e danë;
Un e mjera ty po të là,
Nuk e dija a vi në ty mà.

* * *

VELAT barkës in' kargatisë,
Shpejt n'udhtim ajo ish' nisë
Erë e madhe ish' tue fry,
Durrsi ma s'u merrte në sy.

Valët e detit in' tue vlue,
Barken keq tue strapacue,
Krejt per rreth ish' bamun shkumbë,
Ktu aty, po ish' ka'i trumbë.

Djalin në prehen kishte marrë,
Ish' ba zemra mish e varrë;
Me tê donte pak m'u gzue,
Zue fillë prap me ligjerue:

„Dal kadal po vjen tu' u shdukë,
Vendi i jem, ku njerzt janë strukë
Si dhitë në mal me gra, me fmì,
Pa pasë kush per me u prì.

Me qitë jashtë atë të zi anmik
Që na pruni ket rrezik,
Prej atdheut si shakë m' u dbue
Jashtë në mergim në vend të huejë me shkue.

Lamtumirë ti moj Shqipnì,
Vend ma të bukur se ty s' dì,
Ti ke femna në za per nderë
Si nder të vorfen, nder reshperë. (1)

Janë me cenë e bujarì,
N' arë punojnë e në plang e në shpì,
Kondendohen me pak veshë,
Rrinë në nevojë, po, zbathë e zdeshë.

Asht ajo verte nji shtyllë,
Shpinë s' e ban ajo m' u mbyllë
Tue kerkue a modë a kremë
M' e ba të shojnë në kuletë veremë.

Asht ajo edhe si çikë,
Shum e ndershme, marrë në çdo pikë,
S' kerkon veshë, jo, në dekoltè,
As kerkon me shkue në byfé.

Por asht shtyllë e mbarë shtëpisë,
Ndera, gzimi i të gjith vllaznisë;
Ty trathtar të kjoftë rraca zhbì
Shka na prune mbi Shqipnì!

(1) të pasun.

Nder thoj të huejë na le me rà
M' u rrenue, m' u ba hatà;
Ti trathtar, po, kjosh mallkue
Shka na pruni ti mbi grue!

Kjo kje nderë e të gjith Shqiqnisë,
Piaçkë e bane ti t' ushtrisë!
Jo, ti gja nuk ke fitue,
Ti me ket, po, ke mbarue.

Kur dekë trupi shtri do të jetë,
Dora kamba jetë s' mund të ketë;
Bregu i jonë ma nuk u pà,
Shkoj në kabinë ajo tue kjà.

N' Itali kjo kje zhgarkue
Diq aty më nji vend mergue;
N' oren në fund që shpirtin dha,
Njikto fjalë ajo na la:

„Perendija ka caktue
Po, Shqiptarët Shqipninë m' e gzue,
Në kjoftë se bajnë kta vedin flì
Me ruejtë tokë, me ruejtë lirì?

FINIS

INSTITUTI I LARTE PEDAGOGJIK
SHKODER
BIBLIOTEKA